

Jeugd doet mee!

Beschrijving en analyse van tien sportstimuleringsprojecten

Stella Blom
Paul Duijvestijn

Jeugd doet mee!

Beschrijving en analyse van tien sportstimuleringsprojecten

Amsterdam, 7 mei 2008

Stella Blom
Paul Duijvestijn

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	De 10 jeugdsportstimuleringsprojecten getypeerd	4
2.1	De doelgroep	4
2.2	De doelstellingen	5
2.3	Betrokken partijen c.q. samenwerkingspartners	5
2.4	De aanpak of interventie	5
3	Succesfactoren, faalfactoren en 'best principles'	7
3.1	Het resultaat telt: bereik van inactieve jeugd	7
3.2	Jeugdparticipatie	8
3.3	Werven van deelnemers	9
3.4	Behouden van deelnemers	9
3.5	Laagdrempelig aanbod	10
3.6	Locatie	10
3.7	Continuïteit in beleid	11
4	Beschrijvingen sportstimuleringsprojecten	12
4.1	Multiculturele Avondvierdaagse, Amsterdam Zuidoost	12
4.2	Johan Cruyff Court FC Twente veld, Enschede	13
4.3	Cool Athletics, Den Haag	15
4.4	Jeugd neemt de leiding, Amsterdam Westerpark	17
4.5	Marco van Basten Sportpark, Utrecht	19
4.6	Verplicht sporten bij het Noordrandcollege, Rotterdam	21
4.7	Stichting Sportpunt Klarendal, Arnhem	22
4.8	Sport en Bewegen, Eindhoven Kronehoef	24
4.9	Samen opboksen, Dordrecht	26
4.10	Kwakoe, Amsterdam Zuidoost	27
	Bijlagen	
	De 10 sportstimuleringsprojecten in schema	31

1 Inleiding

NISB bundelt momenteel jeugdsportstimulerings- en participatieprojecten onder de noemer 'Jeugd doet mee!'¹ Na jaren van ervaring opdoen met jeugdsportstimulering is de tijd rijp om te analyseren wat in de praktijk werkt, wat niet werkt en wat randvoorwaarden zijn voor een succesvolle en effectieve aanpak.

Daartoe heeft NISB tien voorbeeldprojecten geselecteerd en samen met DSP-groep onder de loep genomen. Het gaat om sportstimuleringsprojecten die – naar verluidt – veelbelovende elementen bevatten. Per project zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen op beleidsniveau, uitvoerend niveau en met deelnemende jeugd.

Rapportage

De rapportage die voor u ligt bevat handvatten voor lokale professionals, die betrokken zijn bij jeugdsportstimulering, zoals jeugdsportconsulenten, sportbuurtwerkers, welzijnswerkers, trainers en sport- en spelleiders. De inzichten kunnen hen helpen bij het in beweging krijgen en houden van inactieve jeugd en bij de opzet en invulling van projecten op dat gebied.

De rapportage bestaat grofweg uit drie onderdelen. We starten in hoofdstuk 2 met een typering van de tien voorbeeldprojecten. Op welke groep richten ze zich? Met welk doel? Wat zijn de betrokken partijen? En hoe ziet de interventie eruit?

In hoofdstuk 3 presenteren we vervolgens een aantal cruciale factoren voor effectieve jeugdsportstimulering, zogenaamde 'best principles'. Deze zijn afgeleid van de succes- en faalfactoren van de tien geanalyseerde projecten.

Ter inspiratie is tenslotte in hoofdstuk 4 een beschrijving van elk van de tien voorbeeldprojecten te vinden, inclusief hun succes- en faalfactoren.

Noot 1 In het kader van *Jeugd doet mee!* heeft DSP-groep in opdracht van NISB tevens een handreiking jeugdparticipatie ontwikkeld (Duijvestijn, 2008).

2 De 10 jeugdsportstimuleringsprojecten getypeerd

Zoals gezegd hebben we in het kader van *Jeugd doet mee!* tien jeugdsportstimuleringsprojecten geanalyseerd. Het gaat om de volgende projecten:

Twee projecten in het kader van Meedoen allochtone jeugd door sport:

- 1 Cool athletics, Den Haag
- 2 Samen Opboksen, Dordrecht

Projecten in het kader van de BOS-impuls:

- 3 Sportpunt Klarendal, Arnhem
- 4 Jeugd neemt de leiding, Amsterdam
- 5 Stichting Noordpunt, Utrecht
- 6 Sport & Spel Project Kronehoef, Eindhoven

Overig:

- 7 Kwakoe Panna, Amsterdam
- 8 C.A.T.S., Amsterdam
- 9 Cruyff Court Enschede
- 10 Noordrand college, Rotterdam

In dit hoofdstuk typeren we de tien projecten. Voor een overzicht van de typering per project verwijzen we naar de bijlage.

Voorts zijn beschrijvingen van de tien geselecteerde projecten te vinden in hoofdstuk 4.

2.1 De doelgroep

De geanalyseerde projecten hebben als overeenkomst dat zij zich primair richten op inactieve jeugd. Het gaat erom deze groep aan het sporten en bewegen te krijgen en te houden.

Uitsluitend inactieve jeugd versus vooral inactieve jeugd

De afbakening van de doelgroep verschilt echter. Het gros van de projecten kiest voor een doelgroep, waar inactieven zijn oververtegenwoordigd:

- Jeugd van 12 tot 24 jaar (VO + MBO, HBO); in deze leeftijd is sprake van een grotere uitval en een (met de leeftijd) groeiende achterstand op bewegingsgebied.
- Jeugd met een Lage SES, in het bijzonder allochtone jeugd (in deze groepen komt relatief meer inactiviteit voor).

Indien men zich beleidsmatig richt op dergelijke doelgroepen is het uiteraard altijd de vraag of ook daadwerkelijk inactieve jeugd met activiteiten wordt bereikt. Het valt immers niet uit te sluiten dat ook of juist reeds actieve en sportieve jongeren op de activiteiten afkomen.

Daar tegenover staan projecten die zich uitsluitend richten op de doelgroep inactieven. Sportief actieve jongeren worden hier van deelname uitgesloten. Dat zijn we bij geen van de geanalyseerde projecten tegen gekomen.

2.2 De doelstellingen

De centrale doelstelling van de tien geanalyseerde projecten is het in beweging brengen en/of houden van inactieve jeugd. Ook is verbeteren van leefbaarheid en vergroten van verdraagzaamheid in de wijk vaak doel van de interventie.

Twee projecten vinden plaats in het kader van het programma Meedoen Allochtone Jeugd door Sport. Doelen van dit programma zijn:

- Sportdeelname: het inlopen van de achterstand in sportdeelname van allochtone jeugd, met name de sportdeelname in georganiseerd verband.
- Preventie: het begeleiden van kwetsbare allochtone jongeren, het bevorderen van volwaardig burgerschap en participatie van allochtone jongeren in de samenleving, het tegengaan van sociaal isolement en het voorkomen van overlast en probleemgedrag.
- Zorg: het voorkomen van uitval van allochtone jongeren uit de Nederlandse samenleving en/of het bewerkstelligen van re-integratie met behulp van sport en het aanpakken van overlast en probleemgedrag.

Vier projecten vinden plaats in het kader van de BOS-impuls; de tijdelijke stimuleringsmaatregel van VWS. Doel hiervan is het aanpakken van achterstanden van jongeren van 4 tot 19 jaar. Laagdrempelig aanbieden van 'arrangementen' moet een gezonde en actieve leefstijl bevorderen én onderwijs- en opvoedingsachterstanden terugdringen. Een nevendoeel is vergroting van de onderlinge betrokkenheid in de buurt.

2.3 Betrokken partijen c.q. samenwerkingspartners

Initiatiefnemers van sportstimuleringsprojecten zijn veelal gemeenten, welzijnsorganisaties, brede school en/of sportbuurtwerk, maar het kunnen zeker ook sportverenigingen zijn (zoals in Utrecht op het Marco van Basten Sportpark). Sportverenigingen (als aanbieder) en scholen (als vindplaats) zijn vaak betrokken in de uitvoering. Vaak wordt ingespeeld op bestaande verenigingsactiviteiten. De BOS-impuls biedt middelen om deze partijen bij elkaar te brengen en kan een aangrijpingspunt vormen om (versnipperd) aanbod op elkaar af te stemmen.

Meedoen Allochtone Jeugd brengt de bond in beeld als organiserende partij. Coördinatoren vanuit de bond verspreiden hier expertise en ondersteunen bij het opzetten van projecten, gericht op het openstellen van de vereniging voor allochtone doelgroepen. Voorts worden in veel projecten ouders en buurtbewoners betrokken om draagvlak te verwerven voor het project. Soms ook is er betrokkenheid van andere (buurt)partijen, zoals de wijkagent, huisarts en/of lokale GGD.

2.4 De aanpak of interventie

De interventies binnen de tien voorbeeldprojecten zijn heel divers. De variatie loopt van naschools aanbod, kennismakingslessen op scholen, verplicht lidmaatschap van sportverenigingen en organisatie van evenementen tot leer-werk trajecten voor risicojongeren.

Naschools aanbod op pleinen en trapveldjes in de buurt vormt de kern van het aanbod in bijvoorbeeld Eindhoven en Enschede. Naschools aanbod via laagdrempelig lidmaatschap (lage kosten voor de deelnemer) vind je terug bij projecten in Arnhem en Den Haag.

In Den Haag gaan de kennismakingslessen op school vooraf aan deelname aan de activiteiten op het sportpark.

Het combineren van verschillende interventies komt vaker voor; zoals in Utrecht op het Marco van Basten Sportpark waar zowel kennismakingslessen als evenementen voor de buurt op het sportpark en naschools aanbod onder begeleiding van een jongerenwerker onderdeel vormen van de activiteiten om jongeren te stimuleren tot sportdeelname en verenigingslidmaatschap.

Verplichte versus facultatieve sportdeelname

Een opvallend project komen we tegen bij het Noordrandcollege in Rotterdam. Op deze school wordt actieve sportdeelname afgedwongen bij een groep (4 vmbo) met een hoog percentage inactieven. Alle leerlingen van de klas worden hier verplicht lid van een sportvereniging naar keuze. De school betaalt. Er is, met andere woorden, geen ontsnappen aan voor deze leerlingen: of ze willen of niet, zo worden actief.

In de andere negen projecten is sportdeelname een vrijwillige keuze: er worden in het project activiteiten aangeboden, waarvan verwacht wordt dat ze aantrekkelijk zijn voor de doelgroep en hun aanspreken, maar het aanbod blijft facultatief.

3 Succesfactoren, faalfactoren en 'best principles'

Elk van de tien geanalyseerde projecten bevat goede en mindere goede elementen. In het volgende hoofdstuk zijn deze succes- en faalfactoren per project gebundeld. In dit hoofdstuk leiden we daar zeven 'best principles' voor jeugdsportstimuleringsprojecten van af. Dat wil zeggen: elementen die bepalend zijn voor het succes van dergelijke projecten. Indien relevant maken we daarbij onderscheid naar het perspectief van respectievelijk beleid, uitvoering en deelnemers. Dit alles met als doel; een aansprekend aanbod van activiteiten creëren waarmee inactieve jeugd wordt bereikt.

3.1 Het resultaat telt: bereik van inactieve jeugd

Het in beweging krijgen van inactieve jeugd: dat is grofweg wat de meeste sportstimuleringsprojecten in de kern beogen. De effectiviteiten en het succes van deze projecten dient dan ook in sterke mate afgemeten te worden aan het aantal inactieve jongeren dat wordt bereikt. Daar moet je op aansturen. Wat echter opvalt is dat deze focus in de uitvoering van sportstimuleringsprojecten in veel gevallen steeds meer naar de achtergrond verdwijnt: met veel enthousiasme worden tal van activiteiten georganiseerd en er komen een hoop jongeren op af, maar of dit nou de jongeren zijn voor wie het project oorspronkelijk bedoeld was...

Vaak is bij de projectleiding niets bekend over de actieve en sportieve leefstijl van de deelnemers, laat staan dat dat soort gegevens systematisch wordt bijgehouden. Navraag bij deelnemers maakt duidelijk dat het in heel veel sportstimuleringsprojecten vooral gaat om jongeren die al regelmatig aan sport doen: het projectaanbod zien ze als een mooie kans om nog een keer extra te sporten. Op zichzelf is daar niks mis mee, maar wel als het project eigenlijk bedoeld is voor inactieve jeugd. En dat nu blijkt dus juist vaak de groep die het minst bereikt wordt door sportstimuleringsprojecten... Op zichzelf is dat niet verwonderlijk, want dit is ook de groep die doorgaans het minste op heeft met sport en bewegen en dus het minst gemotiveerd is voor deelname.

De vraag is dan natuurlijk hoe die inactieve jeugd toch is te bereiken. De volgende tips kunnen uitkomst bieden:

- Maak de activiteiten minder vrijblijvend. Juist inactieve jeugd meldt zich vaak niet uit zichzelf aan en heeft een zetje in de rug nodig. Een mogelijkheid is de activiteiten onder schooltijd te laten plaatsvinden. Onder meer in Rotterdam en Groningen (Groninger Sport Model) dwingt men op deze manier deelname van inactieve jeugd af: kinderen krijgen hier vier keer in de week 'gymles'. Een ander mooi voorbeeld vonden we op het Rotterdamse Noordrandcollege, waar alle leerlingen verplicht lid worden van een sportvereniging: zie paragraaf 4.6.
- Kies voor een meer doel(groep)gerichte benadering: stel het project alleen open voor inactieve kinderen en jongeren, die bijvoorbeeld nog niet lid zijn van een sportvereniging. Een dergelijke werkwijze is vooralsnog niet gebruikelijk, maar er zijn wel enkele voorbeelden.

Zo is het jeugdsportfonds uitsluitend bedoeld voor kinderen en jongeren, waarvan de ouders geen geld hebben voor een verenigingslidmaatschap. Evenzo zijn er diverse projecten waar alleen 'dikke' kinderen, met bijvoorbeeld een bmi van 30 of hoger, aan mogen meedoen.

- De school is natuurlijk bij uitstek een vindplaats voor de doelgroep, aangezien daarmee alle jongeren bereikt kunnen worden. Dus ook de groep inactieve jongeren. Het blijft echter van belang om ook dan oog te hebben voor maatwerk, passend bij individuele interesses en mogelijkheden.
- Zorg voor een aanbod, dat juist inactieve jongeren aanspreekt en aansluit op hun interesses en leefwereld. Dit is zonder meer een cruciale voorwaarde, niet alleen voor het bereiken van inactieve jeugd, maar zeker ook om hen zover te krijgen dat ze aan sport blijven doen. Primair gaat het erom deze groep te laten ervaren dat sport en bewegen leuk is en dat er voor ieder – ook voor hen – wat wils is. Tips over hoe te komen tot een aantrekkelijk aanbod zijn te vinden in de andere 'best principles' in dit hoofdstuk.

Afstemming tussen beleid en uitvoering

- Zorg voor een duidelijke projectorganisatie; wat bij alle projecten naar voren komt, is dat zowel deelnemers als ouders een goede projectorganisatie herkennen en dit positief beoordelen. Het maakt ook dat je beter overzicht kunt houden over wat werkt en wat niet binnen een project.
- Hou gegevens over de deelnemers bij voorkeur systematisch bij en bouw evaluatiemomenten in. Wat momenteel nog te weinig gebeurt is dat er momenten worden ingebouwd tijdens het project voor eventuele bijstelling: bereik ik daadwerkelijk de doelgroep die ik wil bereiken met het project? Schuw daarbij ook de uitkomst 'nee' niet –inactieven bereiken is nu eenmaal niet gemakkelijk-, en maak ruimte voor aanpassingen aan het project.
- Wees je bij het opstellen van beleid en/ of de invulling van een projectbewust van aannames over de doelgroep. Controleer bij de doelgroep, bijvoorbeeld door het rechtstreeks aan hen te vragen of deze aannames wel kloppen. Wanneer ze niet kloppen, probeer ze dan los te laten.

3.2 Jeugdparticipatie

Wanneer je de juiste snaar bij jongeren weet te raken komen ze, en blijven ze ook komen, naar de activiteiten en zullen ze meer bereid zijn om daar ook moeite voor te doen. Een goed –en vaak vergeten- middel om dit te bereiken is om jongeren uit de doelgroep zelf te betrekken bij de voorbereiding (onder meer: keuze van activiteiten), organisatie en uitvoering. Kinderen en jongeren kunnen heel goed aangeven wat zij leuk en 'cool' vinden. Kennis van de doelgroep, en vooral inbreng van de doelgroep, is onontbeerlijk om een passend aanbod in de wijk samen te stellen.

Er zijn op dit gebied veel mogelijkheden, die binnen de geanalyseerde projecten nog lang niet altijd worden benut. Daarom volgen hieronder enkele voorbeelden en aandachtspunten:

- Tha Spot, het jongerenpodium op Kwakoe, stelt de inzet en opleiding van jongeren centraal en weet hen zo sterk aan de organisatie te binden. Ook Eindhoven boekt goede resultaten door jongeren als intermediair aan te wijzen tussen de deelnemers en de jongerenwerker.
- Let ook op de details, het is bijvoorbeeld ook heel interessant voor ze om zelf een naam te geven aan het project of aan de projectlocatie.

- Jeugdparticipatie bereik je niet in één keer. Daar gaat een zorgvuldig proces aan vooraf. Jongeren kunnen veel zelfvertrouwen en vaardigheden verwerven wanneer ze stap voor stap en goed begeleid steeds meer verantwoordelijkheden krijgen in de organisatie van activiteiten.

3.3 Werven van deelnemers

Jongeren, en zeker (sportief) inactieve jongeren, zijn niet altijd een gemakkelijke doelgroep om te bereiken voor activiteiten. Werven en behouden (zie 3.5) van jongeren is een kwestie die niet alleen bij aanvang van een project of interventie aandacht behoeft, maar die voortdurend een rol speelt en een deel van de energie van de organisatoren opeist. Minder sportieve kinderen of allochtone kinderen met ouders die minder bekend zijn met de sportsector haken nu eenmaal sneller af dan sportievelingen en zij die opgegroeid zijn met sport en sportverenigingen. Een actieve en vooral persoonlijke benadering is daarom erg belangrijk. Het daarom ook erg belangrijk wie hen voor de activiteiten interesseert en begeleidt.

Hieronder volgen enkele bevindingen uit de analyse en tips naar aanleiding van de bevindingen:

- Uit de projecten komt naar voren dat kinderen en jongeren vaak via informatie en kennismakingslessen op school worden geïnteresseerd voor sport- en beweegactiviteiten. Daarbij komt dat wanneer een persoon van school betrokken is bij de organisatie van het naschoolse aanbod of bij verenigingsactiviteiten, jongeren (en ouders) eerder geneigd zijn tot deelname aan het aanbod.
- Rolmodellen en ambassadeurs, zoals bijvoorbeeld ingezet in Enschede (Johan Cruyff Court) en Den Haag (Troy Douglas), zijn aansprekend voor jongeren, dit kunnen bekende sporters zijn, maar ook een leraar van school of een jongerenwerker in de buurt (Sportpunt Klarendal, Arnhem). Je kunt rolmodellen onderscheiden die:
  - ervaring hebben met de doelgroep;
  - afkomstig zijn uit de doelgroep;
  - vertrouwen hebben van de doelgroep, bv docent van school, jongerenwerker, of omdat ze afkomstig zijn uit de doelgroep;
  - bekend zijn in de sport door geleverde prestaties;
  - een combinatie in zich hebben van de opgesomde factoren.

3.4 Behouden van deelnemers

Behouden van jongeren is iets wezenlijk anders dan werven van jongeren. Wanneer bij jongeren eenmaal de interesse is gewekt, is het werk nog lang niet gedaan. Behouden vraagt voortdurende aandacht.

- Goede begeleiding en toezicht is van belang om alle groepen een gevoel van veiligheid te geven om de projectlocatie te betreden. Toezicht is een kwestie van subtiel benutten van mogelijkheden op dit gebied. Jongeren moeten tot op zekere hoogte hun gang kunnen gaan, maar ouders, omwonenden en ook de jongeren zelf geven aan een goede organisatie prettig te vinden.
- Behouden vergt meer dan het organiseren van een aansprekende activiteit. Jongeren kunnen diverse redenen hebben om tussentijds af te haken. Het is zaak om kennis te hebben van de beweegredenen van jongeren, door veel persoonlijk contact te houden en in te grijpen wanneer ze dreigen af te haken.

3.5 Laagdrempelig aanbod

Het bereiken van sportief inactieve jongeren blijft echter niet eenvoudig. Het is daarom voor de hand liggend om aandacht te hebben voor eventuele drempels die jongeren zouden kunnen weerhouden van deelname.

Daarbij kun je denken aan:

- Lage kosten voor de deelnemers, dat maakt het gemakkelijk om in te stappen bij activiteiten.
- Flexibiliteit van het aanbod zorgt ervoor dat deelnemers kunnen komen wanneer hen dat uitkomt en zo vrijblijvend kunnen kennismaken en deelnemen aan activiteiten.
- Persoonlijke interesse en aandacht van de begeleiding voor de groepscohesie maken dat deelnemers zich thuis voelen en een volgende keer terugkomen.
- Goede bereikbaarheid; zowel deelnemers als hun ouders vinden het prettig wanneer een locatie goed en gemakkelijk bereikbaar is. Gebrek aan aanbod van sportverenigingen en andere beweegactiviteiten is een belangrijke reden om niet te sporten voor de jeugd en (en ook voor volwassenen) het ontbreken van accommodatie in de wijk. Dit verhoogt de drempel om lid te worden van een sportvereniging. Met een locatie centraal in de wijk is het gemakkelijker om de buurt bij de activiteiten te betrekken. De projectlocatie kan zo een centrale ontmoetingsplek in de wijk worden.
- 'Verplicht stellen' kan ook ondersteunend zijn en drempelverlagend werken. Bijvoorbeeld om een categorie jongeren die dreigt af te haken, zoals 14-16 jarigen een duwtje in de rug te geven te blijven sporten en bewegen. Ook kan het van dienst zijn richting bijvoorbeeld ouders van allochtone meisjes. Ouders zullen eerder geneigd zijn om toestemming te geven tot deelname aan activiteiten wanneer de school ze verplicht stelt.
- Ten slotte kan ook loskomen van de eigen groep sommige jongeren over de streep trekken om deel te nemen aan activiteiten. Wanneer je je in een groep bevindt waaraan je je niet kunt optrekken, of waaraan je juist niet kunt meten, is het erg lastig dit patroon te doorbreken. Binnen een andere context lukt dit mogelijk wel.

3.6 Locatie

Een locatie is randvoorwaardelijk, faciliterend en aansluitend. Met andere woorden, een locatie is ondersteunend aan een aansprekend aanbod. Toch valt er wel een en ander op te merken over waar je vooraf de locatie op selecteren en eventueel aanpassen, om de kans op succes te vergroten. Het is sowieso een goed idee om je niet alleen te focussen op de locatie waar de activiteiten gaan plaatsvinden. Om jongeren te bereiken kun je hen opzoeken op al bestaande plekken waar jongeren graag komen om hen te interesseren voor sport- en beweegactiviteiten. Zoek jongeren op in eigen sociale omgeving/ context. Wanneer heeft een locatie grotere kans van slagen?

- Voor jongeren is het belangrijk dat een (deel van) locatie 'van henzelf' is. Een plek waar ze, tot op zekere hoogte, ongestoord hun gang kunnen gaan.
- Een locatie moet gemakkelijk te bereiken zijn. Liefst dichtbij in de buurt.
- Een locatie moet veilig zijn.
- Een locatie moet uitnodigend zijn qua uitstraling

- Daarbij is het een pré wanneer de omgeving kwalitatief goed is ingericht, met andere woorden 'hufferproof' is, en het veld het ook bij hardhandig *testen* wint van de jongeren! Dat dwingt respect af bij deze groep.

3.7 Continuïteit in beleid

Eerder in deze notitie is geconstateerd dat er momenteel een veelheid aan projecten is en dat er veel activiteiten worden aangeboden. Het gevaar bestaat dat dit leidt tot schieten met los kruid, met andere woorden dat het aanbod versnipperd is en opgedeeld in kortdurende projecten.

Waarborgen van de randvoorwaarden hiervoor geschiedt vooral op beleidsniveau, zoals bij:

- Bevorderen van samenwerking en afstemming. De aandacht voor tegengaan van een versnipperd aanbod is vooral kenmerkend voor de BOS projecten binnen de tien geanalyseerde projecten. De BOS impuls biedt coördinatiecapaciteit en geeft aanleiding voor diverse aanbieders van sportstimuleringsactiviteiten om om tafel te gaan zitten en aan de slag te gaan vanuit een gezamenlijke doelstelling. In Arnhem heeft dit geleid tot het oprichten van Sportpunt Klarendal, een Stichting die als één loket fungeert richting de bewoners.
- Biedt de jeugd een doorlopende leerlijn in de sport. Met aandacht voor uitvallers: biedt hen een alternatief! Een middel om de sportloopbaan van kinderen en jongeren tijdens hun schoolperiode te volgen is het sportdossier. Hierin staat wat de leerling goed en minder goed kan en wordt bijvoorbeeld advies gegeven welke tak(ken) van sport goed bij de leerling past.
- Inbedding in beleid. Het bereiken van inactieven voor sport- en beweegactiviteiten is tegenwoordig een gedeelde verantwoordelijkheid van sport, jeugd, onderwijs, zorg. Dit met het oog op samenhang in interventies en een gedeelde visie op jeugd van 0-24 rond sport- en bewegen.
- Door het grote aantal betrokken partijen is het van belang om overeenstemming te hebben over wie de probleemeigenaar is. Dit hoeft niet altijd sport te zijn!
- Biedt randvoorwaarden: financiën, geld, tijd, communicatie en deskundigheid.
- Biedt ruimte aan zelforganisaties en/of lokale initiatieven.

4 Beschrijvingen sportstimuleringsprojecten

4.1 Multiculturele Avondvierdaagse, Amsterdam Zuidoost

Amsterdam Zuidoost, juni. Het beginsignaal van de avondvierdaagse klinkt. De vierdaagse levert een ongewoon beeld op voor de Bijlmer: groepjes wandelaars lopen op deze mooie zomeravond een route door de wijk. Brassband Brotherhood omringt de wandelaars met opzweepende muziek. In standjes langs de weg worden typische Caribische producten verkocht, zoals schaafijs en cassave bananenchips. Hier en daar klinkt gezang van kinderen. Shade (12): 'Onze yell is echt goed, die vind ik het allerleukste. En ik mag bloemen plukken onderweg'. Angelique (13): 'Ik doe voor de tweede keer mee, vooral de dingen eromheen als bloemen plukken en het paarden aaien vind ik leuk'.

Sinds 2002 organiseert Stichting C.A.T.S. (Stichting Culturele Activiteiten Toenadering Sport) jaarlijks een multiculturele versie van de avondvierdaagse. Doelgroep van de Avondvierdaagse is basisschooljeugd. De stichting werkt samen met het stadsdeel en met jongerenwerkers van jongerenplaza Tha Spot. Wethouders van stadsdeel Zuidoost verzorgen ieder jaar de opening en de afsluiting van de vierdaagse. Preventief vergezellen medewerkers van de Veiligheidsdienst de deelnemers. Dit doen ze kosteloos; ze dragen de activiteit een warm hart toe. Doel van de activiteit is om jong en oud op een leuke en sportieve manier te laten bewegen. De deelnemers leren tegelijkertijd verdraagzaamheid en samenwerking. De stichting wil verder doorbreken dat de Bijlmer wordt gezien als onplezierige wijk om doorheen te wandelen. Deelname kost een paar euro, het normale tarief dat de Wandelbond hanteert.

Diversiteit als tegenkracht

'We hebben het plan opgevat om de al bestaande Avondvierdaagse nieuw leven in te blazen. De wandelvierdaagse is namelijk een laagdrempelig middel om te bewegen en met elkaar actief te zijn'. Carmen Seedo, initiatiefnemer en oprichtster van C.A.T.S. heeft aansluiting gezocht met de Nederlandse Wandel Bond (NWB) om het bestaande concept te kunnen gebruiken. Samen met de vijf vrijwilligers van de stichting hebben ze er voor Amsterdam Zuidoost wel hun eigen draai aan gegeven! Dans en muziek vormen nu belangrijke ingrediënten en geven het evenement een multicultureel tintje. 'Dat geeft een groot gevoel van saamhorigheid'. Seedo omschrijft het heel mooi: 'Diversiteit geeft tegenkracht aan het idee dat de Bijlmer alleen maar bestaat uit enge plekken en flatgebouwen'.

Het onbekende groen in de stad

Vrijwilligster Jeanette, in het dagelijks leven docente op een VMBO school, vindt het ook dit jaar weer één groot succes. 'Groepen deelnemers schrijven zich al een paar maanden van tevoren in; individuele wandelaars kunnen zich tot het laatste moment nog aansluiten. Je ziet dat de deelnemers enthousiast mee doen; ze vinden het leuk om te doen'. Onderweg is er veel te zien: de wandeling voert de deelnemers tussen en langs de flats, maar ook langs het voor velen 'onbekende' groen dat dit deel van de stad óók in grote mate heeft. 'Kinderen mogen bloemen plukken, er is een kinderboerderij en er zijn paarden. Kortom, er is ook rust te vinden hier'.

Ook voor 'coole' jongeren

De energieke Surinaamse Seedo, doet er alles aan om ervoor te zorgen dat het voor de jongeren niet bij eenmalig meelopen blijft. 'Ieder jaar verzinnen we wat nieuws; we hebben prijzen, oorkondes en vaantjes voor de kinderen'. Het zijn allemaal middelen die bijdragen aan een gevoel van trots over de geleverde prestatie. Maar om een diverse doelgroep aan te trekken is het belangrijk dat Brassband Brotherhood erbij is; een brassband is een orkestvorm met koperen blaasinstrumenten en een percussiesectie. Daar willen jongeren in Zuidoost graag bijhoren. Jeanette merkt dat duidelijk: 'Ze stralen uit: doe mee, durf naar buiten te treden. Jongens die anders niet mee zouden doen, lopen nu ook mee. Ze vinden het cool'.

De bekendheid kan (nog) groter

'We zijn nu een aantal jaar bezig, maar we zijn nog altijd druk in de weer om meer deelnemers te interesseren', verzucht voorzitter van C.A.T.S., Seedo. We onderhouden contact met basisscholen in de wijk, we informeren de leerlingen met flyers en we zijn ook ieder jaar op de radio te horen. De Stichting houdt nog wensen voor latere edities. Ze willen volgend jaar graag starten op een meer aansprekend punt, dat iedereen kent in stadsdeel Zuidoost. Dat geeft meer bekendheid aan het evenement en dan doen er mogelijk nog meer mensen mee. De benodigde financiën haalt de Stichting via bijdragen van sponsors binnen. Subsidie krijgen ze nauwelijks. Dat bemoeilijkt de realisatie van alle plannen wel. Deelnemster Shade heeft ook nog een idee om het nóg leuker te maken; 'Maak er een speurtocht van!'

Succesfactoren

- Laagdrempelige activiteit.
- Ervaring en naamsbekendheid benutten van een bestaande activiteit.
- Activiteiten toespitsen op doelgroep en locatie.
- Een activiteit aantrekkelijk maken door randactiviteiten.

Faalfactoren

- De naamsbekendheid moet worden opgebouwd.

4.2 Johan Cruyff Court FC Twente veld, Enschede

Een nazomermiddag. Twee jongens komen richting het Cruyff Court FC Twente Veld lopen. Ze zijn een jaar of 15, 16. Ze komen hier zeker wel twee keer per week, vertellen ze desgevraagd. 'Het is wel chill hier', antwoordt Farid op de vraag waarom hij naar het veld toe gaat. Zijn vriend Reza vult aan: 'Je kunt hier goed met de bal schieten met al die hekken eromheen.' Hij wijst: 'Kijk, de huizen zijn daar verderop pas, je kunt hier lekker je gang gaan'. Farid: 'We komen vooral als er wat wordt georganiseerd, een toernooi of zo. Soms spreken we ook onderling af'.

De gemeente en de Johan Cruyff Foundation hebben het Cruyff Court bij speeltuin Tuindorp in Enschede-Zuid gezamenlijk gefinancierd. Een Cruyff Court is een variatie op het aloude trapveld van 42x28 meter met gekleurde elementen. Samen met het jongerenwerk organiseren zij de activiteiten op het Cruyff Court. De Cruyff Foundation heeft in haar aanpak opgenomen dat zij dit samen met partners uit de buurt doen. Een werkgroep met medewerkers van de speeltuin, een jongerenwerker, politie, buurtbewoners en basisscholen, coördineert het toezicht op het trapveld. Ook is er samenwerking met drie voetbalverenigingen uit de directe omgeving.

Doel is om sport voor jongeren met en zonder een handicap op een locatie midden in de wijk te stimuleren. De meeste activiteiten zijn primair gericht op basisschooljeugd, maar de oudere jeugd kan ook aanhaken. Eerste uitgangspunt is dat het veld beschikbaar is voor gebruik door de wijk. Het is openbaar terrein, één keer per jaar wordt er een groot buurtfeest rond het Cruyff Court georganiseerd. Dat is een groot succes.

Een mooi veld verkoopt zichzelf

Jurgen Schiphorst, consulent sportactivering gemeente Enschede, is blij dat de wijk nu over een mooi veld kan beschikken. In de wijk is verder weinig speelruimte. De jeugd kan elkaar het hele jaar ontmoeten en wordt gestimuleerd tot bewegen. Het veld heeft een hoge bezettingsgraad. Hoe dat komt? 'Ik denk door de uitstraling van het veld en het kunstgrasveld het aantrekkelijk is voor jongeren. Het kunstgras maakt de activiteiten ook minder seizoensafhankelijk. We hebben aanvankelijk weinig aan actieve promotie hoeven doen'. Hij vervolgt: 'De combinatie van het Cruyff Court en een speeltuin op één locatie zorgt voor een divers publiek; veel ouders en ook opa's en oma's komen kijken naar de activiteiten'.

We houden de jongeren wel in het oog

De gemeente stimuleert jongeren om zelf activiteiten te organiseren en aan te geven wat ze leuk vinden. Schiphorst: 'Je kunt hen heel goed vragen om wat in de begeleiding te doen; fluiten of wedstrijdleiding. Zo geef je hen meer verantwoordelijkheid voor het verloop van de activiteiten op het veld. Maar dat betekent niet dat je ze volledig hun gang kan laten gaan. Het is wel belangrijk', benadrukt hij, 'dat er altijd goede begeleiding en toezicht is. Overdag houden mensen van de speeltuin toezicht, 's avonds is er een jongerenwerker aanwezig. Buurtbewoners letten toch vooral op hun eigen kinderen en niet op de rest. Soms is er bijvoorbeeld wel rivaliteit tussen groepen, door bemiddeling kan dat opgelost worden in de vorm van afspraken. De politie surveilleert zichtbaar in de wijk en houdt in de gaten wie er op het veld gaat. Er is in de wijk duidelijk minder overlast door scooters en hangjongeren. Degene die alles in goede banen moet leiden op het Cruyff Court zelf is jongerenwerker Mario'.

Inzet van rolmodellen

De sportieve Mario heeft voldoende feeling met de doelgroep en weet hen te bereiken. De jongerenwerker vertelt: 'Aanvankelijk ben ik regelmatig in gesprek gegaan met de jongeren om te bemiddelen tussen groepen. Verder probeer ik FC Twentespelers als ambassadeur van het CC te betrekken, één van hen woont toevallig in de wijk'. Wat Mario zorgen baart is dat over het algemeen alleen jongens meedoen, aanwezige meisjes zitten vaak op de banken aan de rand van het Court. 'Dat doorbreken is heel lastig. Een apart uur of instuif voor meiden lijkt niet te werken. Het verschilt wel per leeftijdscategorie. Meiden van de basisschool spelen er wel. Ik probeer allochtone meiden te betrekken met een voorbeeldfunctie in de sport. Allochtone medewerkster kampioen in taekwondo en ambassadrice van de bond. Dat werkt'.

Zelfs de naam Cruyff went...

'Je merkt wel dat de jongeren dat allemaal op een gegeven moment normaal gaan vinden. In het begin was het elke dag bomvol, nu is het een beetje 'normaal', zelfs een profvoetballer is normaal. Ook de naam Cruyff went.

De naam heeft voor de jongeren die hier elke dag komen geen meerwaarde meer. Om jongeren te trekken is het goed, om ze te behouden maakt het niet uit. Dat blijft keihard werken'.

Succesfactoren

- De jongeren hebben een 'eigen' plek, waar jongeren –tot op zekere hoogte- ongestoord hun gang kunnen gaan.
- De locatie is uitnodigend, het trapveld ziet er mooi uit.
- Kunstgras maakt de activiteiten minder seizoensgebonden. De jongeren kunnen er het hele jaar terecht.
- Toezicht, overdag en 's avonds.
- Samenwerking in de buurt rond coördinatie van toezicht en organiseren van activiteiten: duidelijke afspraken.
- Een jongerenwerker bemiddelt bij conflicten, bijvoorbeeld tussen groepen jongeren.
- Sport als middel om een lastige doelgroep te bereiken.
- Ligging naast de speeltuin zorgt voor een divers publiek.
- Gebruik voor en door de wijk, bijvoorbeeld buurtbarbecue om ouders en andere omwonenden te betrekken.
- Organisatie van aansprekende activiteiten.
- Jongeren zijn betrokken bij de uitvoering van activiteiten.
- Ambassadeurs van FC Twente betrekken zorgt voor toeloop van jongeren naar het Court.

Faalfactoren

- Een bekende naam koppelen aan een project werkt aansprekend voor jongeren, maar dat werkt in de praktijk alleen op de korte termijn, daarna draait het om de kwaliteit van de organisatie.
- Aantal deelnemers op peil houden/jongeren betrekken vraagt voortdurende aandacht en is in de praktijk 'keihard werken'.
- (Allochtone) meisjes betrekken is lastig. Aparte activiteiten organiseren werkt in de praktijk niet, aansprekende rolmodellen betrekken wel.

4.3 Cool Athletics, Den Haag

Vrijdagmiddag 7 december 2007. Het is ijsig koud, maar op openbaar Sportpark De Verademing melden Julian, Sandro, Glenn, Diego en Gail zich enthousiast aan bij trainer Jerry. 'Leuk dat jullie er weer zijn. We gaan vandaag kogelstoten. Maar eerst een warming up, dat hoort er ook bij'. Een uur later leggen de bezwete deelnemers uit waarom ze ook deze middag weer meededen aan de openbare atletiektraining. 'Het is gewoon leuk', zegt Gail. 'Ik wil sneller worden en meer conditie krijgen', aldus Julian. 'Weer eens iets anders dan voetbal', vindt Sandro. 'Ik ben al lid van HAAG Atletiek en zo kan ik een keer extra trainen', aldus Glenn. 'En ik zit bij Gail op school en ging met haar mee', besluit Diego.

De atletieksport is traditioneel een blank bolwerk. Dat geldt ook voor de atletiekvereniging HAAG Atletiek. Het project 'Cool Athletics', een initiatief van deze vereniging, de gemeente Den Haag en de Atletiekbond, moet hier verandering in brengen. Het doel ervan is om meer allochtone jeugd bij de club te krijgen. Daartoe organiseert HAAG Atletiek sinds oktober 2007 twee keer per week proeftrainingen voor jeugd, woonachtig in en om de Haagse binnenstad.

De trainingen vinden plaats op Sportpark De Verademing: een mooie openbare multifunctionele sportaccommodatie in het centrum van Den Haag. Na 12 proeftrainingen kunnen deelnemers tegen een geringe vergoeding lid worden van HAAG Atletiek.

Laagdrempelig aanbod

'Het is vooral belangrijk om te zorgen voor een heel laagdrempelig aanbod', vindt André Hoogink, als projectleider namens de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie betrokken bij het landelijke programma 'Meedoen Allochtone Jeugd door Sport'. 'Dat begint al bij de locatie. In Den Haag is niet voor niets gekozen voor Sportpark De Verademing. Dat heeft een hele centrale ligging en is openbaar toegankelijk. Deelnemers hoeven zich ook niet vooraf op te geven. Ze melden zich gewoon bij de start van de training aan bij de trainer. En de eerste twaalf keer kost het ze niets. Daarna kunnen degenen, die door willen gaan, tegen gereduceerd tarief terecht bij HAAG Atletiek'. 'Een belangrijke voorwaarde is natuurlijk ook dat er voldoende middelen beschikbaar zijn. Voor dit project zijn er vanuit 'Meedoen Allochtone Jeugd' vier jaar lang middelen gereserveerd. HAAG Atletiek kan daardoor trainers inzetten en dergelijke'.

Ouderparticipatie

Eric Steinman, lid van de Projectgroep Cool Athletics in Den Haag, wijst op het belang van het betrekken van ouders: 'De ouders moeten erachter staan, anders komen de kinderen en jongeren niet. Kleinere kinderen moeten bovendien worden gebracht en gehaald. We hebben dan ook een folder voor ouders laten maken. Verder was de inzet van Troy Douglas als man rond de communicatie nuttig. Weliswaar kennen veel kinderen hem niet, maar hun ouders wel. En het helpt natuurlijk mee dat hij een heel enthousiast persoon is'.

De school als vindplaats van de jeugd

'Het staat of valt uiteindelijk met het werven van jeugd voor de activiteiten', aldus Gerard Straver, bestuurslid van HAAG Atletiek en daar al 45 jaar lid. 'Zonder deelnemers heb je geen activiteit. We hebben flyers uitgedeeld op allerlei plekken waar jongeren komen. Het belangrijkste is dan natuurlijk de school als vindplaats van de jeugd. Via school hebben we ook een open dag georganiseerd. Dat was een groot succes. Daar kwamen 120 kinderen op af'. En daarnaast moeten de activiteiten zelf natuurlijk aanspreken en leuk zijn, anders komen de deelnemers niet terug. Wat dat betreft is de inzet van goede trainers essentieel. Zij moeten kunnen enthousiasmeren en het uitdagend houden, bijvoorbeeld door tussentijdse wedstrijdjes en prestatie-momenten'.

Het project moet nog meer aantrekkingskracht krijgen in de wijk

'Cool Athletics bevindt zich nog in de opstartfase en moet nog groeien', geeft Eric Steinman eerlijk aan. 'Het project is eigenlijk nog te vrijblijvend. De school zou het meer moeten stimuleren om het bereik te vergroten. Het project moet nog meer aantrekkingskracht krijgen in de wijk. Per training doen nu ongeveer acht kinderen mee. Dat moeten er meer worden, een stuk of vijftien. En dan met name kinderen die normaal niet in aanraking komen met de verenigingssport. Want wat opvalt is dat het nu vooral kinderen zijn die vaak al behoorlijk veel sporten'.

Trainer Jerry Amsterdam noemt nog een ander verbeterpunt: 'Op het sportpark zelf zijn er nauwelijks faciliteiten om atletiek te beoefenen. Daarin moet je investeren. Dat vormt de basisvoorwaarde'.

Succesfactoren

- Lage kosten voor de deelnemers.
- Centrale ligging van het sportpark.
- Sportpark is openbaar toegankelijk.
- Beschikbare middelen voor inzet trainers tijdens de naschoolse uren.
- Ouders betrekken is belangrijk, zodat ze hun kinderen begeleiden en stimuleren bij de activiteiten.
- Inzet van een bekende naam rond de projectcommunicatie.
- School als vindplaats voor deelnemers.
- Open dag in samenwerking met de scholen.
- Inzet van goede trainers.

Faalfactoren

- Zijn deelnemers na een proefperiode bereid te betalen voor het aanbod?
- Relatie met de vereniging wordt bemoeilijkt door geografische afstand tussen Haag Atletiek en Sportpark de Verademing.
- Betrekken van nog niet sportieve kinderen is lastig.
- Ook deelname van de allochtone doelgroep kan groter zijn. Betrekken van deze doelgroep vraagt veel tijd van de vrijwilligers.
- De locatie kan nog meer sfeer en betere faciliteiten gebruiken.

4.4 Jeugd neemt de leiding, Amsterdam Westerpark

Amsterdam, Westerpark. In de verte komt een jongen met een bakfiets op ons af. De bakfiets ligt vol met sport- en spelmaterialen, zo zien we als de jongen dichterbij komt. 'Sinds begin 2007 doe ik mee aan dit project', zo vertelt de 20-jarige Selman even later. Selman is een van de deelnemers van het project 'Jeugd neemt de leiding' in het Amsterdamse stadsdeel Westerpark. 'Vijf middagen in de week help ik mee met het organiseren van sportactiviteiten in de wijk. Mohammed (projectleider, red.) vroeg mij of het me wat leek. Ik hou van sporten en wilde graag iets nuttigs doen. Je leert hoe je voor een groep moet staan. En ik ga een sportcursus doen (RSLA, red.) en EHBO. Zo blijf je jezelf ontwikkelen'.

'Jeugd neemt de leiding', een initiatief van Sportbuurtwerk en Welzijn Westerpark, is een leerwerktraject voor risicojongeren. Sport wordt hier ingezet als middel om deze specifieke groep jongeren, die dreigt te ontsporen, een zinvolle dagbesteding te bieden en hun maatschappelijke kansen te vergroten. Juist deze groep blijkt vaak geïnteresseerd in sport. Dat vormt een mogelijkheid om hen door sport te stimuleren en ook weer communicatie op gang te brengen over school, werk, familie, vrije tijd etc. De deelnemers worden opgeleid tot junior sportleider. Daartoe volgen ze een cursus recreatiesportleider (RSLA) en helpen ze minimaal twee dagdelen per week mee met het organiseren van naschoolse sport- en spelactiviteiten voor de jeugd in Westerpark. Daarmee snijdt het mes aan twee kanten: voor deze risicojongeren is het een goede leerervaring en het sportbuurtwerk biedt het 'extra handjes' in de wijk.

De kracht is wederzijdse communicatie

'Goede begeleiding van deze jongeren is essentieel', zo stelt Mohammed Jaouna, projectleider van 'Jeugd neemt de leiding'. 'Vier zogeheten Strikers zijn daar verantwoordelijk voor. Dat zijn sportbuurtwerkers en jongerenwerkers die affiniteit hebben met deze doelgroep en hen coacht.

De kracht is wederzijdse communicatie. De jongeren worden zoveel mogelijk betrokken door de Strikers, er wordt veel met hen gepraat. Stap voor stap krijgen ze meer verantwoordelijkheden. En we geven ze waardering, dat is ook heel belangrijk. We spreken ze wel aan als iets niet goed gaat, maar je moet oppassen dat je ze niet afwijst. Deze jongens zijn al te vaak afgewezen in hun leven, daar zijn ze dus heel gevoelig voor'.

Dat nemen ze mee voor hun leven

'Je ziet hun zelfbeeld en zelfvertrouwen echt groeien. Jongeren die uit een straatcultuur komen leren te functioneren in een organisatie, met alles wat daarbij hoort: normen en waarden, discipline, op tijd komen, prioriteiten leggen, enzovoorts. Dat nemen ze voor hun leven mee. En als de jongeren het hele traject doorlopen, zijn ze junior sportleider. Dat is vaak voor het eerst dat ze echt iets hebben bereikt. Maar daar houdt het niet mee op. We helpen ze daarna bij het kiezen van een opleiding of bij het vinden van werk. Daarvoor hebben we een samenwerkingsverband met Randstad, die sommige jongens in dienst neemt als uitzendkracht. En in de toekomst willen we de junior sportleiders ook gaan inzetten om meer activiteiten te gaan organiseren, op andere pleinen waar we nu niet komen en in de winter'.

Ze moeten je kennen en vertrouwen

'Wij kennen de buurt en de jongeren', aldus 'Striker' Abdel op de vraag wat belangrijk is voor de werving van deelnemers. Met zijn 21 jaar is Abdel een generatiegenoot van de deelnemers, maar dat is eerder een voordeel dan een nadeel. 'Wij spreken de jongeren heel makkelijk persoonlijk aan. Dat is toch de manier. Ze moeten je kennen en vertrouwen, anders doen ze nooit mee. En je merkt dat het nu makkelijker wordt. Die eerste groep praat ook weer met andere jongeren, en daar worden ze enthousiast van. Regelmatig komen er nu ook nieuwe jongens zelf vragen of ze mee mogen doen'.

Dan blijven ze op een gegeven moment gewoon weg

Volgens projectleider Mohammed Jaouna moet het project zich nog wel verder ontwikkelen: 'Het project loopt nu een jaar en het is allemaal nog voortdurend in beweging. Er valt nog heel wat te verbeteren. In 2007 zijn tien jongeren, allemaal allochtone jongens van 17 tot 23 jaar, gestart. Op zichzelf is dat niet slecht, want het gaat om een intensief traject voor een specifieke doelgroep. Wel jammer is het dat er uiteindelijk maar vier zijn overgebleven. Dat heeft met uiteenlopende zaken te maken, van werk tot problemen thuis. En wat je ook wel ziet: ze zijn het niet gewend om vaste dingen te hebben. Dan blijven ze op een gegeven moment gewoon weg en nemen ze daarna hun mobiel ook niet meer op'. 'Striker' Abdel uit tenslotte nog een persoonlijke wens: 'Ik zou graag ook 12- tot 14-jarigen betrekken als zogenaamde minisportleiders. Die groep kun je dan als het ware naar de goede dingen toe trekken. Hoe eerder je erbij bent hoe beter'.

Succesfactoren

- Risicjongeren doen leerervaring op en hebben zinvolle dagbesteding.
- Goede begeleiding met affiniteit voor de doelgroep.
- Deelnemende jongeren worden zoveel mogelijk betrokken bij de organisatie van activiteiten.
- Jongeren krijgen stapsgewijs meer verantwoordelijkheden in de organisatie van activiteiten, daardoor groeit bij hen het zelfvertrouwen.
- Perspectief op werk.
- De jongeren worden ingezet in de buurt waar ze vandaan komen en fungeren zo als rolmodel.

- De begeleiders zijn generatiegenoot van de deelnemers en hebben aansluiting met de doelgroep.
- De jongeren worden persoonlijk benaderd voor deelname aan het project.

Faalfactoren

- Het percentage jongeren dat, om diverse redenen, afhaakt is hoog.

4.5 Marco van Basten Sportpark, Utrecht

Met een feestelijke happening opende het nieuwe sportpark Marco van Basten enkele jaren geleden haar deuren. Met de ligging midden in de bebouwing, tussen de wijk Oog en Al en Kanaleneiland, is het een uniek sportpark. Op het park bevinden zich zes verenigingen, die zich hebben verenigd in een Stichting Noordrand. De verenigingen zitten ook fysiek samen, namelijk in één verenigingsgebouw. Vanaf de opening sportpark groeit het ledental van de clubs meteen aanzienlijk. Zoals ook van de frisbeevereniging, waar nu net de training begint. Eén van de nieuwe leden is Moussa (12 jaar): 'Eerst vond ik sporten niet zo leuk, vertelt hij. 'Maar na een kennismakingsles frisbee op school, ben ik gaan kijken op het sportpark en ben ik lid geworden. 'Pas op', roept hij plots uit, en duikt weg voor een fel groen gekleurde schijf die nu net langs hem heen schiet. 'Nu door school heb ik het druk', vult hij nog aan, 'maar ik probeer wel altijd naar de training te gaan'.

De gemeente wilde de sportverenigingen oorspronkelijk verhuizen naar een ander deel van de stad. Maar doordat de verenigingen besloten samen te werken in één sportpark, konden ze de sport in hun wijk behouden. De zes sportverenigingen hebben een verenigingsmanager aangesteld, deze biedt de sportvereniging waar gewenst ondersteuning. Bijvoorbeeld bij het oplossen van een tekort aan vrijwilligers, het schrijven van een beleidsplan en het werven en behouden van leden. Via de gemeente loopt er tegelijk ook een BOS-project (Buurt-Onderwijs-Sport impuls) op het sportpark. Uitvoerder van het BOS-project is de VSU (Vereniging Sportbelangen Utrecht). De VSU brengt een heel netwerk met diverse organisaties, zoals scholen en wijkbureaus, met zich mee. Het sport- en beweegaanbod bestaat uit kennismakingslessen op de basisscholen, proeflessen en toernooien op het sportpark en elke woensdagmiddag sporten en bewegen onder begeleiding van jongerenwerkers van de welzijnsorganisatie. Doel is jongeren gezonder te laten leven en problematisch gedrag terug te dringen. En dat lijkt te lukken; de jongerenoverlast in de wijk is verminderd.

Iedereen kan doen waar ie goed in is!

Verenigingsmanager en BOS-coördinator zijn verenigd in één persoon met een fulltime aanstelling. Daardoor zijn de lijnen naar de gemeente en naar de scholen in de buurt kort. De verenigingsmanager vormt nu de spil van de activiteiten op en rond het sportpark; ik ben er iedere dag, vertelt Maaïke van Meerten enthousiast. 'Ik houd het overzicht en bedenkt wat er wanneer moet gebeuren. Het is gewoon een kwestie van gaan! Laat de verenigingen en scholen ieder datgene doen waar ze goed in zijn: activiteiten organiseren voor hun leerlingen en leden.' Ze vult aan: 'Het is vooral belangrijk om realistische doelen te stellen, zodat omwonenden en verenigingsleden vertrouwen krijgen in wat er allemaal plaatsvindt op en rond het park.

Eén tip: betrek ouders vanaf het begin. Iedereen kent het park nu, doordat er zoveel activiteiten georganiseerd zijn. Het is nu echt een sportpark voor en dóór de wijk!

Van kennismakingslessen naar een echte vereniging

Jongerenwerker Mark verzorgt een deel van de uitvoering, namelijk het aanbod op de woensdagmiddag. Hij klinkt oprecht ongerust wanneer hij zich afvraagt of er ook na de afloop van de BOS-subsidie middelen blijven voor het organiseren van activiteiten. Het grote verschil met voorheen is de professionele begeleiding: er is een pedagogische aanpak. De kinderen hebben een vertrouwenspersoon waar ze ook met problemen terecht kunnen. Daarnaast is het materiaal, zoals T-shirts, ballen en rackets ook belangrijk. Het project is voor hem geslaagd wanneer ze kunnen zeggen: kinderen hebben zoveel mogelijk kennis gemaakt met de sporten die er zijn en er is een percentage dat uiteindelijk ook gaat deelnemen aan verenigingssport.

De frisbee vereniging trekt een diverse doelgroep

Dat dit laatste lijkt te lukken, blijkt ondermeer uit het feit dat de frisbeeverenigingen sterk groeit. Hans Krens, voorzitter en trainer van frisbeevereniging UFO: 'Inmiddels hebben wij twintig jeugdleden. Een sterkere groei kunnen wij niet aan vanwege de druk die het legt op onze vrijwilligers. Frisbee is een sport die momenteel heel populair is onder jongeren. De sport trekt een categorie jeugd die haar draai minder vindt in bijvoorbeeld voetbal. Frisbee kent geen scheidsrechter, je moet zelf op naleving van de regels toezien. Daardoor is het een heel sociale sport, die een sfeer van respect en vertrouwen oproept. De sport trekt kinderen met heel verschillende achtergronden, ook van allochtone afkomst. Frisbee is ook aantrekkelijk voor niet zo sportieve kinderen. Ik zie sommige kinderen echt opbloeien en meer zelfvertrouwen krijgen.'

Er blijven wensen

Het tekort aan velden is met de aanleg van dit sportpark natuurlijk niet opgelost in een stad als Utrecht. Shams Raza, projectleider VSU, weet: 'Voetbal is en blijft populair. De vraag naar voetbal vanuit de wijk blijft nog altijd groter dan het aanbod. De al bestaande wachtlijsten nemen alleen maar toe'. Wat hem verder aan het hart gaat, zegt hij, is om Marokkaanse meisjes aan het sporten te krijgen. 'Het is mooi dat het nieuwe sportpark en de BOS-activiteiten zoveel deelnemers trekken, maar dergelijke lastige doelgroepen vragen nog om extra acties. Om dat een kans van slagen te geven proberen we bijvoorbeeld ons netwerk uit te breiden met allochtonenorganisaties. Vooral bij allochtonenorganisaties, gericht op hoog opgeleiden, vinden we een ingang hiervoor', aldus de directeur van VSU.

Succesfactoren

- Krachten bundelen.
- Verenigingsinitiatief.
- Combinatie verenigingsmanager/ Bos-coördinator in één persoon, en daardoor een directe link tussen scholen en sportverenigingen.
- Ligging sportpark midden in de wijk.
- Kennismakingslessen op scholen.
- Inzet van professionals.

Faalfactoren

- Allochtone meisjes doen niet als vanzelfsprekend mee, extra inzet is nodig om hen te bereiken.
- Aanbod voor de doelgroep in de wijk is nog te beperkt, zeker gezien de vraag naar voetbal.

4.6 Verplicht sporten bij het Noordrandcollege, Rotterdam

Middagpauze in de kantine van het VMBO-college. 'Twee keer per week ga ik trainen bij de zwemvereniging. Eindelijk heb ik wat leuks te doen na schooltijd en hoef ik mij 's middags niet te vervelen op mijn kamer', vertelt Hafsa enthousiast. Sinds een paar maanden is zij lid van een zwemvereniging en ze wil graag haar zwemdiploma halen. Haar klasgenoot Aarief doet sinds de start van het project aan Streetdance. 'Ik doe dat dicht bij huis, daarom vinden mijn ouders het goed dat ik er heen ga'. Jeffrey is lid geworden van een voetbalvereniging: 'Het is verplicht, dus ik ga altijd naar de training. Vroeger voetbalde ik al bij een vereniging, dat ben ik nu weer gaan doen en ik wil lid blijven!'.

Op het Noordrandcollege in Rotterdam sporten VMBO-4 leerlingen naast twee uur via bewegingsonderwijs, ook verplicht bij een sport naar keuze bij een vereniging in de buurt van hun woning. Doel is om leerlingen meer te laten bewegen en zo hun gezondheid te verbeteren. Het Noordrandcollege financiert het project samen met partners SportSupport en Sport&Recreatie. De sportcoördinator op school regelt dat de leerlingen er een jaar lang deze sport kunnen beoefenen. Voor de leerlingen telt deelname aan de trainingen gedurende een heel verenigingsjaar mee in de beoordeling voor het eind-examen.

Spectaculaire stijging percentage lidmaatschap

De aanpak lijkt alleen maar voordelen te kennen. Lokale verenigingen kunnen door mee te werken meer jeugdleden binnenhalen, het is relatief goedkoop en het verplichte karakter maakt dat leerlingen ook echt deelnemen, somt Erik Feenstra op. Hij is werkzaam bij het Noordrandcollege en bedenker en coördinator van de pilot 'verplicht lidmaatschap'. Op de school is in korte tijd bereikt dat het percentage van de 160 vierdejaars leerlingen, dat lid is van een sportvereniging, is gestegen van ongeveer 10 naar circa 90%. De school betaalt de kosten van het lidmaatschap en regelt eventueel ook nog het voor de sport benodigde materiaal in bruikleen.

Dicht bij huis

Feenstra: 'Ik zoek voor de leerlingen een vereniging van de sport naar hun eigen keuze bij hun eigen woning in de buurt. Dan is de drempel lager om na dit eerste verplichte jaar lid te blijven van de sportvereniging'. Bijkomend voordeel is dat leerlingen zich leren bewegen in een omgeving met een diversiteit aan mensen en niet alleen omgaan met medeleerlingen'. 'Het hangen gaat er langzaam uit. De weerstand tegen beweging neemt af en ze krijgen er plezier in'. 'Het is belangrijk om de ouders te betrekken, want de trainingen zijn na schooltijd. De ouders moeten er dus wel achter staan. Niet alle ouders zijn het echter gewend dat hun zoon of zeker hun dochter bij een vereniging sport. Ik informeer hen daarom bij de start van het schooljaar per brief'.

Vrijblijvende activiteiten werken niet

'Vrijblijvende activiteiten werken niet. De leerlingen zien er het nut niet genoeg van in'. Het project werpt nu al zijn vruchten af; 'Deelnemers hebben meer zelfvertrouwen en pakken sociale aspecten mee bij de vereniging. Dat merk je op school. 'Leerlingen zijn energiever tijdens de lessen en krijgen merkbaar plezier in sporten', aldus Feenstra. Wanneer hij door de gangen van de school loopt, spreken leerlingen hem voortdurend aan. 'Het helpt dat ik dit project begeleid, ik ken ze allemaal en heb als docent een natuurlijke autoriteit ten opzichte van de leerlingen Ze stappen makkelijk op me af'.

Nu nog de regels aanpassen..

'We doen momenteel een pilot. Ik ben samen met het bestuur van de school druk bezig om onze werkwijze onderdeel te laten worden van het reguliere onderwijscurriculum. Pas dan kunnen we het aanbod echt verplicht stellen'.

Succesfactoren

- Sportvereniging ligt dicht bij de woning. Drempel om er naar toe te gaan is daardoor lager.
- Leerlingen leren een vereniging kennen van binnen uit en leren met diverse mensen omgaan.
- Leerlingen kunnen de sport kiezen die ze zelf leuk vinden.
- Lokale verenigingen kunnen door mee te werken meer jeugdleden binnenhalen.
- Het is relatief goedkoop .
- Het verplichte karakter maakt dat leerlingen ook echt deelnemen.
- De school betaalt de kosten van het lidmaatschap en regelt eventueel ook nog het voor de sport benodigde materiaal in bruikleen.
- Sportvereniging dicht bij woning.
- Draagvlak bij de ouders.

Faalfactoren

- Lidmaatschap bij de vereniging is niet opgenomen binnen het onderwijscurriculum, aangezien het buiten schooltijd plaatsvindt. Het volgen van de lessen kan daardoor niet wettelijk verplicht worden.
- Niet bij alle verenigingen is plaats, voor een enkele leerling kon geen plek gevonden worden (voetbal, basketbal).
- Niet alle leerlingen willen sporten bij een sportvereniging. Een enkeling doet vervangende opdrachten op school, zoals het opknappen van speelmateriaal (o.a. tafeltennistafels).

4.7 Stichting Sportpunt Klarendal, Arnhem

Midden in Klarendal staat een oude sporthal, verder zijn er twee gymzalen en ruimtes in wijkcentra. Alle acht beschikbare accommodaties worden benut door Stichting Sportpunt Klarendal. Het Sportpunt is ontstaan uit de samenwerking van de Buurt (wijkcentrum, stichting Rijnstad), het Onderwijs (st. Annaschool, IBN I Sina school, Jan Ligthartschool) en de Sport (Sportbedrijf Arnhem); de BOS-driehoek. De samenwerking is ontstaan om de achterstand in sportdeelname van jongeren (30% lager) in de wijk Klarendal ten opzichte van het stedelijke gemiddelde van Arnhem te verkleinen.

De dichtbebouwde wijk Klarendal in Arnhem is een volkswijk met tachtig procent allochtonen en met problemen op gebied van armoede, werkloosheid en drugs. Sinds 2006 biedt Stichting Sportpunt Klarendal de bewoners van deze en omliggende wijken de kans om in structureel verband te sporten. De gemeente financiert het project grotendeels uit BOS-gelden (buurtonderwijs-sport impuls). Vakdocenten lichamelijke oefening van de basisscholen uit Klarendal en omliggende wijken, die ook als beweegconsulent in dienst zijn bij de gemeente, verzorgen de lessen. Doel van het project is dat wijkbewoners op een laagdrempelige manier aan sport kunnen doen.

Samenhangend sport- en beweegaanbod

Geert Gurken, hoofd van team sport van de gemeente Arnhem, vertelt dat de sportdeelname relatief laag was. Voorheen was er wel een sportaanbod, maar dat was erg versnipperd. Verschillende partijen zoals welzijnswerk en sportbuurtwerk boden activiteiten aan, maar afstemming was er niet. Frans Peters, teamleider van de beweegconsulenten in Arnhem, vult hem aan: 'Dat is de voornaamste winst van het (BOS) project. Voor de doelgroep is het op deze manier duidelijker wat er aan sportactiviteiten te doen is en wie het organiseert. De toestroom naar de stichting is groot: 175 deelnemers tot 14 jaar binnen één jaar. Ook ouders zijn geïnteresseerd in het aanbod. We hebben recent ook de kantine verbouwd, dat is nu een echte ontmoetingsplek voor de buurtbewoners'.

Een vertrouwde omgeving

Het Sportpunt is een echte vereniging, met alles wat daarbij komt kijken, legt beweegconsulent van de gemeente Arnhem/gymdocent en ook penningmeester van Sportpunt Klarendal Edwin van Gastel uit. Het principe is simpel maar doeltreffend. Na aanmelding mogen leden met hun sportpas aan alle activiteiten mee doen van hun leeftijd. En dat voor maar € 5,- per maand! Vooral zelfverdediging en vechtsporten zijn populair bij de jongeren. Alle kinderen die lid worden van Sportpunt Klarendal krijgen een pasje. Dat is belangrijk, want het geeft aan 'ik hoor erbij'. 'De inzet van vakdocenten lichamelijke opvoeding bij de uitvoering is erg succesvol. Kinderen zetten daardoor gemakkelijker de stap om naschools te sporten. Het biedt hen een vertrouwde omgeving. Opvallend is dat scholen met vakleerkrachten de meeste aanmeldingen opleveren, weet ik uit eigen ervaring. Ouders vertrouwen hun kind eerder aan een vakdocent toe of aan iemand anders die zij kennen. Dit inzet van professionals dient ook nog een ander doel: ouders hebben goed in de gaten wanneer een project goed georganiseerd is!'

Nu de oudere jeugd nog binnenhalen...

Uitdagingen blijven er altijd. Geurkens: 'Doorstroming naar de wedstrijdsport is er zo één. Voor een deel van de ouders is dat zeker niet vanzelfsprekend. Zeker niet voor meisjes. We zien wel eens talentjes voorbij komen, maar we kunnen de ouders er lang niet altijd van overtuigen van wat sport hun kind kan bieden. Probleem is het bereiken van oudere kinderen in de voortgezet onderwijsleeftijd. Voortgezet onderwijs is er niet in de wijken, dat maakt het bereiken van deze doelgroep lastig'. Geurkens: 'Vooralsnog is het prachtig dat we in korte tijd zoveel leden hebben geworden, en dat nu ook volwassenen lid willen worden! Een volgende stap is het oprichten van satellietverenigingen van al bestaande verenigingen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat wijkbewoners alle vrijwilligerstaken op zich gaan nemen en het Sportpunt uiteindelijk gaan runnen. Maar dat heeft niet onze prioriteit.'

Succesfactoren

- Aanbod centraal in de wijk.
- Vindplaats scholen benut om deelnemers te werven.
- Combinatiefunctie: vakdocent l.o. – beweegconsulent gemeente verenigd in één persoon.
- Duidelijke organisatie van activiteiten: bundeling van versnipperd aanbod.
- Lidmaatschapspasje.
- Beperkte bijdrage.

Faalfactoren

- Toeleiding naar verenigingssport.
- Bereiken van doelgroep in vo leeftijd.
- Bereiken doelgroep (allochtone) meisjes.
- Wat gebeurt er met de vereniging wanneer de subsidie stopt?

4.8 Sport en Bewegen, Eindhoven Kronehoef

Een doordeweekse namiddag in juni. Het is net droog geworden en er komt een waterig zonnetje door. Jongerenwerker Sylvano tovert een op het oog doodnormaal trapveldje midden in de wijk Kronehoef in Eindhoven om tot een aantrekkelijke plek voor jongeren uit de buurt. Hij stalt tafels, klapstoelen en parasols uit. Joey (14) en Samet (12) komen aanlopen. Joey: 'Ik kom hier bijna iedere dag. Zeker sinds er een tweede container geplaatst is waar we binnen kunnen zitten, ook als het regent. Ik mocht vanaf het begin meedenken over wat we wilden op het veldje, daardoor hebben we nu BMX fietsen'. Basketball, panna en skelteren zijn hun favoriet. Samet: 'Ik vind het leuk dat er zoveel kinderen komen, ook die ik niet ken'. 'Ja', beaamt Joey, 'en iemand als Sylvano die met ons bespreekt wat we kunnen gaan doen die middag'. Wat ze deden voordat dit project er was? 'Rondhangen en rondfietsen...'

Het trapveld ligt middenin de vooroorlogse stadswijk Kronehoef in Eindhoven. Het stadsdeel en de gemeente Eindhoven financieren het project Sport en Bewegen voor de duur van vijf jaar. Er kan tafeltennis, badminton, voetbal en basketbal worden gespeeld. Ook zijn er bordspelen zoals Risk, Stratego en schaken. De gemeente wil met laagdrempelig aanbod van sport en bewegen de leefbaarheid in de buurt verbeteren. Iedere doordeweekse dag van april tot september tussen 18:00-20:00 uur is er een jongerenwerker aanwezig.

Na september wordt het aanbod in een nabijgelegen gymzaal voortgezet. Het project laat nieuwe beweegmogelijkheden en sporten aan de jongeren zien en is gericht op het bijbrengen van vaardigheden. Concreet wil de gemeente het aantal meldingen van jeugdoverlast bij politie en stadsdeelkantoor terugbrengen.

Een container met sport- en spelmateriaal vormt de basis. De gemeente werkt samen met het leefbaarheidsteam Kronehoef, politie, stadsdeelkantoor en jongerenwerk Loket W.

Voor en dóór jongeren is het geheim

Ertac Tasdemir; jongerenwerker, werkzaam bij welzijnsorganisatie Loket Welzijn in Eindhoven, is één van de bedenkers en voormalig uitvoerder van het project: 'Hangjongeren zorgden voor veel overlast en ergernis in de wijk, zowel voor bewoners als voor winkeliers. Van oudsher werd dit veldje gebruikt door een vaste groep de het veld gebruikte als 'hun' plek, waardoor andere jongeren in de wijk rondhingen. Wij wilden deze tendens doorbreken door een centrale plek te creëren waar *alle* jongeren graag naar toe willen. Hét onderscheidende karakter ten opzichte van andere projecten, en daarmee ook de verklaring van het succes, is de uitvoering door jongeren zelf. Deze wisselwerking tussen enerzijds de jongeren als gebruikers en anderzijds de jongeren als uitvoerders werkt veel beter dan de tussenkomst van jongerenwerkers'. Hij licht zijn opmerking toe: 'Jongeren hebben onderling een veel betere aansluiting. Ik bewaak de samenstelling van de groep en selecteer hiervoor jongeren met aanzien en met de benodigde capaciteiten. De begeleiders krijgen training in sociale vaardigheden, teambuilding en individuele coaching'.

Positieve uitstraling richting de buurt

Het project bevordert ook de samenwerking in de buurt. Jongeren krijgen een ander aanzien. Omwonenden en winkeliers zien iemand als Joey minder rondhangen. 'Hij krijgt een positievere uitstraling en daardoor is het makkelijker hem aan te spreken'. Sylvano is met 20 jaar maar een paar jaar ouder dan deze meeste bezoekers van de activiteiten. 'Ik ben er altijd. Ik schrijf de jongeren in en we verzinnen steeds nieuwe activiteiten'. Jongerenwerker Sylvano: 'We willen dat niet alleen hangjongeren meedoen, maar dat ook andere kinderen zich hier prettig voelen. Dat onze aanpak werkt blijkt wel uit de opkomst: die varieert van tien tot wel vijftig bezoekers. De opkomst blijft niet vanzelf op peil: mijn jeugdteam en ik gaan elk jaar naar de basisscholen in de omgeving om te vertellen over het project en verder delen we flyers uit. Dat moet elk jaar opnieuw, anders bereik je alleen de jongeren die je al kent en dat is niet onze bedoeling. Verder plaatsen we advertenties in het huis-aan-huis blad: De Kronehoef Gazet, om de ouders te informeren over de activiteiten'.

Gemeente Eindhoven wil het succes uitbreiden

Ertac: 'Daar waar er problemen ontstaan, worden deze in een tweewekelijks overleg besproken. Mooi aan het project is de gedeelde verantwoordelijkheid door een aantal partijen op verschillende niveau's, zoals het leefbaarheidsteam, stadsdeelteam, de gemeenten en de politie. Dat werkt. De gemeente Eindhoven wil de interventie in meer wijken gaan inzetten'. Ertac geeft aan dat er dan eerst goed in beeld moet zijn wat de succes- en faalfactoren zijn: 'Als je bijvoorbeeld geen geschikte jongeren hebt die als intermediairs kunnen optreden, heb je geen basis om mee verder te werken'.

Succesfactoren

- Ligging midden in de wijk.
- Jongerenwerker bemiddelt tussen rivaliserende groepen.
- Jongeren betrekken in de uitvoering.
- Jongeren krijgen coaching en vaardigheidstrainingen.
- Begeleider is generatiegenoot van de deelnemers en heeft aansluiting met de doelgroep.
- Scholen als wervingsplaats van jongeren.

Faalfactoren

- De opkomst blijft niet vanzelf op peil en kost veel inzet.
- Er moeten geschikte jongeren om als begeleider en intermediair in te zetten.

4.9 Samen opboksen, Dordrecht

Het is kerstvakantie in Dordrecht. Desalniettemin komen in een klein gymzaaltje een stuk of 20 jongeren al pratend binnendruppelen. Wat opvalt is dat het om een gemêleerde groep gaat: zowel qua leeftijd, culturele achtergrond als postuur. Op het moment dat de jongeren passende bokshandschoenen aan het uitzoeken zijn, komt een beer van een vent binnen, formaatje klerenkast. 'Hey, hoe is het, Chris?', vraagt de man op vriendelijke toon aan een wat schuchter jongetje. 'Gaat het een beetje goed op school?' 'Ja hoor', zegt het jongetje. 'Je bent wel eerlijk hè? Tegen mij kun je niet liegen', zegt de klerenkast lachend. Ondertussen schakelt hij de muziek in, waarna alle bokshandschoenen direct in beweging komen.

'Samen opboksen' is een gezamenlijk initiatief van de Koninklijke Nederlandse Krachtsport en Fitnessfederatie (KNKF) en Boksschool Dekkers in Dordrecht. Het project, dat plaatsvindt in het kader van het programma 'Meedoen allochtone jeugd door sport', heeft een tweeledig doel: de sportparticipatie van allochtone jeugd in Dordrecht verhogen en hun weerbaarheid vergroten. Het project staat open voor alle jeugd in Dordrecht, maar mikt specifiek op overlastgevende c.q. risicojongeren. Het aanbod bestaat uit laagdrempelige boklessen. Iedere woensdagavond kunnen jongeren bij Boksschool Dekker terecht voor de zogenaamde '1 Euro trainingen'. Daarnaast worden er regelmatig kennismakingslessen op scholen en demonstratielessen 'Kick en fun' (open avonden) georganiseerd. Vanuit al deze activiteiten wordt geprobeerd om doorstroom te creëren naar het reguliere boksen.

Deze groep kijkt altijd eerst de kat uit de boom

Milan Somers, teamleider 'Tijd voor vechtsport' van de KNKF, somt de succesfactoren van het project op: 'In de eerste plaats moet de activiteit aanspreken. Boksen heeft een grote aantrekkingskracht op de belangrijkste doelgroep, namelijk risicojongeren. Daarnaast is het typisch een sport die goede voorwaarden biedt tot discipline, normen en waarden, regelmaat en sociale binding. Deze groep kijkt ook altijd eerst de kat uit de boom. Daarom hebben we gekozen voor die '1 Euro trainingen': per keer kunnen ze beslissen of ze komen. Zo hou je het laagdrempelig. Maar in de praktijk zie je dat een grote groep met enige regelmaat komt en een vaste kern zelfs wekelijks. Gewoon, omdat het leuk is'.

Hij is oprecht in ze geïnteresseerd

'Maar veruit de meest bepalende factor is de inzet van de trainer en hoe hij met de jeugd omgaat. Floris (Dekker, eigenaar en trainer van de boksschool, red.) heeft in het verleden ook jongeren begeleid met een delinquent verleden. Hij kent dus het klappen van de zweep. Hij weet precies hoe hij deze jongeren moet aanspreken en kan bereiken. Ook al omdat hij zelf in de buurt hier woont. Hij spreekt de jongeren persoonlijk aan en dwingt alleen al met zijn postuur respect af. En, misschien wel het belangrijkste, hij heeft ook echt het beste met deze jongeren voor. Het is geen act of zo. Daar prikken die jongeren zo doorheen.

Floris stapt op ze af, gaat het gesprek aan, is oprecht in ze geïnteresseerd. Hij heeft zijn eigen schildersbedrijf en neemt regelmatig jongeren mee om met hem samen te werken. En dat is ook gelijk het kwetsbare punt, want als Floris wegvalt bestaat het project niet meer. Daarom zijn we nu bezig om andere begeleiders te werven, die we dan een training 'pedagogische vaardigheden' willen laten volgen'.

Ze kunnen beter sporten dan ontsporen

Hoog tijd om Floris Dekker van Boksschool Dekker zelf aan het woord te laten: 'Er zijn nu ongeveer 40 jongeren die bijna wekelijks meedoen; voornamelijk jongens uit de buurt met een 'verleden'. En steeds meer blijven ook hangen, worden lid. Hoeveel dat er precies zijn? Dat weet ik niet hoor. Mijn motto is: ze kunnen beter sporten dan ontsporen. Ze kunnen naar de kroeg en rotzooi trappen; een beetje drinken, mensen lastig vallen. Het kan zo de verkeerde kant opgaan. Of ze komen hier en dan gaan ze doodmoe naar huis en hebben geen puf meer om rotzooi te trappen. Door het boksen krijgen ze ook meer zelfvertrouwen. Je ziet ze groeien, letterlijk en figuurlijk. Natuurlijk heeft het tijd nodig. Maar als je zelf eerlijk bent en respect toont krijg je dat ook terug. Ze vertellen me dingen, nemen me in vertrouwen. Ze leren respect voor elkaar te hebben. Op die manier kun je de neergaande spiraal, waar deze jongens in terecht zijn gekomen, doorbreken.'

Succesfactoren

- Lage kosten voor de deelnemers.
- Kennismakingslessen en demonstraties op scholen.
- Boksen heeft aantrekkingskracht op de doelgroep.
- Geïnteresseerde jongeren hoeven niet meteen lid te worden.
- Trainer heeft ervaring met de doelgroep en weet deze te bereiken.

Faalfactoren

- De trainer is de spil waar het aanbod om draait; als hij wegvalt bestaat het project niet meer

4.10 Kwakoe, Amsterdam Zuidoost

Een zwoele zomeravond, begin augustus. Ieder jaar tijdens de zomer verandert het Bijlmerpark in Amsterdam Zuidoost elk weekend in één groot feestterrein. Kwakoe bestaat sinds 1975 en is inmiddels uitgegroeid van een voetbaltoernooi voor voornamelijk Surinamers naar een multicultureel festival dat zich ook op Antillianen en Afrikanen richt. Jongeren hebben er sinds zes jaar hun eigen plek, waar het vooral om muziek draait. Rachele: 'Tha Spot (jongerencentrum Zuidoost red.) organiseert het muziekpodium en de Panna, als zij het organiseren dan is het altijd goed!' Nigel: 'Drummen is leuk, je groeit er mee op. Drummen is voor ons een vorm van communiceren. In de metro kun je drummen op stoelen en als je dat hoort, dan denk je, hé dat is er een van ons. Dan kun je terugdrummen'. Maar vanavond speelt hij in de finale van een pannatoernooi. 'Ik kom voor de muziek', legt hij uit, 'maar nu ik hier ben doe ik ook mee aan de sportactiviteiten'.

'Alles wat Tha Spot organiseert is goed', zo beweren deze jongeren in Zuid-oost. Tha Spot is een ontmoetingsplek voor jongeren tussen de 15 en 25 jaar van Stichting Jongerenwerk Amsterdam (SJA). Blijkbaar weten ze de jongeren goed te bereiken. Tha Spot organiseert onder andere het jongereneiland op Kwakoe, met een beauty en lifestyle plaza, een kidsplaza en ook sportactiviteiten zoals thaiboksen en panna voetbal. Tha Spot werkt met vrijwilligers in de uitvoering, met begeleiding van jongerenwerkers. Ook werken er stagiaires Sociaal Cultureel Werk op mbo- en hbo-niveau Eén van de grootste trekkers is de Brassband Brotherhood. Brotherhood biedt jongeren een carrière binnen de drumband. Jongeren kunnen hoger in de organisatie komen door het volbrengen van taken en het tonen van gewenst gedrag. Ervaren jongeren treden op als voorbeeldfiguur, een persoon waarmee beginnende jongeren zich gemakkelijk identificeren. Een werkwijze die je ook kunt toepassen op sportactiviteiten.

'Eerst de liefde, dan de regels'

Gilo Koswal is projectleider van SJA bij Tha Spot. Hij maakt een vergelijking met de drumopleiding van Brotherhood en brengt die principes over naar de sport. 'Bij Brotherhood leren de jongeren drummen en spelen zonder te worden lastig te vallen met theorie'. 'Vind de liefde maar met waar je mee bezig bent. Pas als je de liefde hebt gevonden, dan komt de techniek om de hoek kijken'. De jongeren waar Gilo mee werkt hebben een straatmentaliteit. Zij willen hun eigen sport; traditioneel voetbal is niet hun spelletje omdat dat te veel aan regels is gebonden. Hij legt uit: 'Panna gaat om het showelement, terwijl bij het traditionele voetbal de nadruk wordt gelegd op het elftal; met zijn allen winnen. Nu gaat het er om: wie kan het beste een show geven'. De inzet van Tha Spot is dat een activiteit vooral leuk is, met uiteindelijk als doel deelname aan de sport. 'Nu is bijvoorbeeld touwtje springen een rage, overgewaaid uit Amerika. Laat ze maar een demonstratie geven. Niet door jou en mij, maar door de jongeren zelf, die nu al kampioen zijn', aldus Gilo.

Paradigmaverschil tussen jongeren en volwassenen

'Mond tot mond reclame van jongeren levert nieuwe vrijwilligers op. We werken graag met jongeren'. De jongeren geven aan elkaar door wat ze willen en nemen de organisatie met elkaar op zich. Jongeren spreken de taal van jongeren. Zij kunnen als tolk/vertaler optreden tussen de wereld van de professional en de jongeren. Gilo onderkent: 'Ik kan ze toch nooit helemaal invoelen. Als volwassene zie ik plotseling overal gevaren, waarvan bijvoorbeeld Rachelle en Nigel denken 'Waar heeft hij het over?' Hij wil juist geen rem zijn op hun ontwikkeling, dat gebeurt onbewust wel. Gilo: 'Er is nu eenmaal een paradigmaverschil tussen de wereld van de jongeren en de volwassenen. Wat mijn rol dan is? Ik selecteer de leiders onder de jongeren en haal hen uit het veld en gebruik hen als rolmodel in het veld. Ik geef hem de uitdagingen die hij zoekt, maar zorg ervoor dat hij binnen de grenzen blijft. Als ik dat niet doe gaat zo'n jongere vaak de fout in'. Tha Spot steekt veel energie in begeleiding.

Coaching en begeleiding

Stef (coördinator): 'We gaan altijd naar vormingsweekenden; daar werken we aan sociale en communicatieve vaardigheden. Dan gaan we de stad uit, bijvoorbeeld naar de Veluwe, waar we echt met z'n allen goed bezig kunnen zijn. De groepen bestaan uit ongeveer twintig personen. Uiteindelijk zijn de deelnemers in staat om de visie en filosofie van Brotherhood zelfstandig over te dragen'. 'Na Kwakoe gaan we ook weer op een weekend; om te evalueren maar ook om de jongeren verder in hun mogelijkheden te stimuleren'. 'We hebben bijvoorbeeld het project Track the Talent, gericht op kansen op de arbeidsmarkt'.

Werelden bij elkaar brengen

De organisatie van Kwakoe zoekt momenteel samenwerking met Ajax. Stef stelt: 'De helft van de jongeren in de Bijlmer is nog nooit in het stadion geweest, terwijl het op een steenworp afstand staat van de wijk. Het is mooi om die werelden bij elkaar te brengen. Die liggen nu vaak nog te ver uit elkaar'.

Succesfactoren

- De organisatie weet jongeren te bereiken.
- Veel ruimte voor inbreng van jongeren.
- Aansprekende werkwijze.
- Inspelen op (beweeg-) trends.
- Jongeren krijgen stapsgewijs meer verantwoordelijkheden.
- Liefde voor het spel, en dan pas regels.
- Inzetten van rolmodellen, kampioenen.
- Leiders uit de groep selecteren.
- Opleiding en coaching.
- Door jongeren voor jongeren.
- Structuur bieden.

Bijlagen

De 10 sportstimuleringsprojecten in schema

Project/locatie	Typering aanbod	Doelstelling(en)	Doelgroep en bereik (aantal/ samenstelling/ frequentie)
'Tha Spot' op Kwakoe festival in Amsterdam Zuidoost	Stichting Jongerenwerk Amsterdam (SJA) organiseert podia waar jongeren hun talenten op het gebied van muziek, dans, zang kunnen laten zien, (klein) onderdeel is sport: o.a. thaiboksen en panna voetbal toernooi	<ul style="list-style-type: none"> • In contact komen met jongeren • Jongeren bekend laten worden met eigen mogelijkheden • Jongeren betrekken • Opzetten van begeleidingstrajecten tijd van jongeren invullen 	<p>Jongeren tussen de 15 en 25 jaar</p> <p>Bereik niet bekend</p>
Stichting C.A.T.S. in Amsterdam Zuidoost	Stichting C.A.T.S. blaast de avondvierdaagse nieuw leven in en maakt de activiteit wandelen(d) aantrekkelijk voor een divers publiek, o.a. via begeleiding door brassband, dans en hapjes	Op een leuke en sportieve manier jong en oud te laten bewegen doorbreken dat de Bijlmer als een onplezierige wijk wordt gezien om te wandelen	<p>Basisschooljeugd</p> <p>Bereik niet bekend</p>
Jeugd neemt de leiding in Amsterdam Westerpark	'Jeugd neemt de leiding' is een leerwerktraject in de sport dat zich richt op jongeren. Jongeren worden opgeleid tot assistent-activiteitenbegeleider	Jongeren terug naar school te begeleiden door het aanbieden van werkervaring en educatieve vorming	<p>Risicjongeren tussen de 13-18 jaar die weinig tot geen dagbesteding hebben en dreigen te ontsporen.</p> <p>Bereik: Vier jongens (17-19 jaar) uit de beoogde doelgroep</p>
Verplicht sporten bij een sportvereniging in Rotterdam	Leerlingen van VMBO-4 volgen als onderdeel van hun examen gedurende een verenigingsjaar reguliere trainingen van een sportvereniging van een sport naar (eigen) keuze, dicht bij hun woning.	Leerlingen een zinvolle en plezierige vrijetijdsbesteding laten ervaren met als doel, dat de leerlingen na de opleiding lid blijven van een sportvereniging verbeteren gezondheid opdoen van vaardigheden en competenties	<p>VMBO-4 leerlingen (ca. 16-17 jaar)</p> <p>Bereik: 150 leerlingen De school heeft veel leerlingen van allochtone afkomst. Vóór dit project was circa 10-15% van de leerlingen lid van een sportvereniging</p>
Samen opboksen in Dordrecht	Sportschool Dekker verzorgt diverse boksactiviteiten gericht op het creëren van doorstroom naar het reguliere boksen, o.a. kennismakingslessen op scholen en 1-euro trainingen.	Meedoen (participatie) en weerbaarheid vergroten van nieuwe (allochtone) leden	<p>Allochtone jeugd van 6-23 jaar</p> <p>Bereik: ca. 40 leden</p>
Cruyff Court in Enschede	Drie partijen organiseren activiteiten op het nieuw aangelegde Cruyff Court: de gemeente, Johan Cruyff Foundation en (JFC) lokaal jongerenwerk	Stimuleren van sportdeelname voor jongeren met en zonder een handicap op een locatie midden in de wijk	<p>Jongeren van 13-21 (vanaf 5 jaar)</p> <p>Over het algemeen trekken de activiteiten alleen jongens</p>

Kronenhoef in Eindhoven	Bezoekers kunnen onder toezicht van twee begeleiders – jongeren uit de wijk die hiervoor speciaal zijn aangesteld – gratis gebruik maken van een container met daarin diverse sport en spelmaterialen	Terugkeer van de leefbaarheid in de wijk	Alle kinderen van de wijk die buiten willen en mogen spelen Bereik aantallen: wisselt per keer tussen 10 en 50
Sportpunt Klarendal in Arnhem	In de wijk Klarendal zijn geen verenigingen. Via de Stichting Sportpunt Klarendal worden de bewoners van de wijk toch in de gelegenheid gesteld om te sporten.	Creëren van een (structureel) sportaanbod in de wijk (sportdeelname omhoog brengen)	Alle kinderen in Klarendal, st. Marten en het Sonsbeekkwartier Bereik: 175 deelnemers (jeugd 0-14 jaar). Voortgezet onderwijs jeugd is moeilijker te betrekken bij het aanbod.
Cool athletics in Den Haag	Haag Atletiek verzorgt gratis (proef)trainingen atletiek. Na 12x kan de jeugd tegen een geringe vergoeding lid worden van de dependance.	Kinderen uit de wijk de kans geven om te sporten groei deelname allochtone sporters met 15% tov huidig aantal geregistreerde allochtone jeugdleden bij de club	Jeugd van 8 tot 19 jaar Bereik: Ca. 10-15 per middag met een vaste kern van 6-8 kinderen. De groep is heel gemengd, de meeste kinderen zijn tussen de 6 en 13 jaar. Dit zijn zowel jongens als meisjes. Momenteel dus nog voornamelijk basisschooljeugd.
Noordpunt in Utrecht	Divers aanbod, o.a. naschools aanbod en kennismakingslessen op scholen i.s.m. de zes sportverenigingen op het sportpark die zich hebben verenigd in een stichting.	Jongeren gezond(er) laten leven en problematisch gedrag terugdringen door het vergroten van sportdeelname. <ul style="list-style-type: none"> • krachten bundelen • verenigingsinitiatief • korte lijnen tussen gemeente, verenigingen en scholen • ligging sportpark midden in de wijk • kennismakingslessen op scholen • inzet van professionals • allochtone meisjes doen niet als vanzelfsprekend mee, extra inzet is nodig om hen te bereiken • aanbod voor de doelgroep in de wijk is nog te beperkt, zeker gezien de vraag naar voetbal 	Basisschooljeugd, jongeren uit de wijk. <i>Korfbal:</i> 2 lessen op basisschool + les op sportpark, schooltoernooi 150 deelnemers. 15 Kinderen zijn lid geworden van de vereniging. <i>Voetbal:</i> Van 12 naar 24 jeugdteams, toeloop van jeugd uit de wijk. 20 Jongeren betrokken bij organisatie activiteiten/ trainingen. <i>Frisbee:</i> Aanpak zie korfbal, 40 nieuwe jeugdleden.